

који прате ове публикације. Познавајући ту проблематику, логично се поставља и питање - ко ради припрему за штампу грађе обрађене и похрањене у локалној бази БМС?

Наравно, врхунски стручњак по овом питању, Новка Шокица Шуваковић.

Просто је зачуђујуће у којој мјери наша цијењена колегиница познаје могућности, али и мане COBISS-а. Свима нам се чини да то и није тако велики проблем, али напротив, веома је комплексан и озбиљан. Да би се разријешиле многе недовољно разрађене могућности овог програма није довољно само познавати његов софтвер, неопходно је велико познавање свих стандарда за библиографску обраду библиотечке грађе, познавање потреба каталогизатора, увијек захтјевних библиографа, и на крају – корисника. Све честитке Новки Шуваковић!

Велики допринос квалитету ове библиографије дали су и чланови Уређивачког одбора: академик Радован Вучковић, академик Предраг Палавестра, академик Никша Стипчевић, академик Миро Вуксановић, проф. др Марија Клеут, књижевник Драган Драгојловић и на десетине сарадника из наших и страних библиотека, културних институција и амбасада који су, свако у свом домену, помогли да сви наслови буду провјерени и коректно обрађени.

Андрићева библиографија је пребогата ризница за све библиотеке, многобројне културне и научне установе и славистичке центре код нас и у свијету. Свим Андрићевим поштоваоцима, књижевним критичарима, историчарима, преводиоцима, студентима, библиотекарима, значајан број прегледно и стручно систематизованих регистара понудиће безброј нових тема о којима би могли писати: интересовања иностране периодике за стваралаштво Иве Андрића, најзаступљенији наши и страни аутори који су се бавили његовим књижевним радом, најчешће објављиване Андрићеве књиге и радови у периодици, преводи дјела по појединим језицима, заступљеност Андрића у антологијама, библиографски рад о Иви Андрићу и др. Говорећи о значају и вриједностима ове књиге, њен рецензент, академик Предраг Палавестра, између осталог наводи да ова публикација „није само неопходан приручник за даља истраживања него је и велики културни, књижевни и научни подухват данашњег нараштаја на одржању и поштовању Андрићевог дела као изванредног стваралачког и моралног доприноса нашем језику, нашој књижевности и духовним тековинама модернога времена.“

Библиографија Иве Андрића штампана је у тиражу од 700 примјерака. Рађена је у тврдом повезу, на лаганом и трајном папиру. Обим књиге је 1.080 страница великог формата. Осим штампане форме, библиографија је и у електронској форми инсталирана на сајту Библиотеке Матице српске и сајту Задужбине Иве Андрића. С обзиром на то да су свих 15.647 наслова каталожско-библиографски обрађени у локалној бази Библиотеке Матице српске, омогућено је појединачно и групно претраживање преко разних параметара, како у локалној бази БМС www.bms.rs, тако и у Узајамном каталогу COBISS SR. www.vbs.rs.

Мр МАРИЈАНА МАТОВИЋ, 1965-

УДК: 028(049.32)

Градска библиотека
„Владислав Петковић Дис“, Чачак

НЕ НАДАЈТЕ СЕ ДА ЋЕТЕ СЕ РЕШИТИ КЊИГА

(Ne nadajte se da ćete se rešiti knjiga / [razgovarali] Žan-Klod Karijer i Umberto Eko ; razgovore vodio Žan-Filip de Tonak ; preveo sa francuskog Miodrag Marković . - Čačak : Branko Kukić ; Beograd : Gradac K, 2011. - Alef, knj. 73)

Када је на Светском економском форуму у Давосу 2008. године економска и политичка елита расправљала о феноменима који ће током наредних петнаест година изазвати велике потресе у свету, један од интервјуисаних футуролога предложио је да се међу њима, као прилично извесни, издвоје само четири - цена барела нафте од 500 долара; вода као тржишно средство размене, баш као и нафта, те ће се на берзи пратити и курс воде; Африка као несумњива економска сила у наредним деценијама и - ишчезнуће књиге.

Дакле, према мишљењу овог савременог пророка, нестанак књиге може за човечанство имати далекосежне последице, попут редукације воде или недостатка нафте.

Али, шта о судбини књиге у савременом друштву мисле неки од најистакнутијих интелектуалаца данашњице? Одговор ће свакако занимати све пробране духове који још увек, у електронској ери помало нервозних и нестрпљивих читалаца, и даље посвећенички и зането понире у чаробни, шушкави свет класичних књига које, у џепу, ранцу, под јастуком, на ноћном сточићу или у руци издигнутој изнад топле купке још увек одолевају све агресивнијој информатичкој револуцији.

„Књига изазовног и изазивачког назива *Не надајте се да ћете се решити књига* неминовно ће наћи пут до срца правих читалаца. У њој познати есејиста, драматург и сценариста Буњуелових филмова Жан-Клод Каријер, и прослављени романописац и семиолог Умберто Еко размењују мисли о судбини књиге у савременом друштву. Али њихов невезан разговор, вођен у Каријеровом стану

у Паризу и Ековој кући у Монте Черињону, покреће и многа друга провокативна питања. Шта су књиге заиста и какав је њихов допринос представи коју имамо о властитој прошлости? У којој мери се оне могу сматрати поузданим сведочанствима протеклих збивања и колики је био удео људске глупости у формирању наше историјске свести?

Необавезан разговор двојице заљубљеника у књигу обилује анегдотама, виспирним запажањима и досеткама, али пре свега, зрачи оптимизмом.

Данас, када се чини да је информатичка револуција са појавом Интернета и е-књиге заувек обесмислила и учинила излишном потребу за класичним предметом званим књига, Каријер и Еко сматрају да нема разлога за страх. Књига је савршен изум који се не може учинити бољим него што јесте, рећи ће Еко. У том погледу, она је слична точку. 'Књига је попут кашике, чекића, точка или маказа. Када сте их једном измислили, не можете их учинити бољим... Можда ће она еволуирати у својим саставним деловима, можда јој странице више неће бити од папира. Али, остаће оно што јесте.'

А затим, не доводећи у питање добре стране информатичке револуције, Каријер и Еко усредсређују пажњу на то обиље информација којима нас Интернет свакодневно засипа. Није ли то обиље само покриће за губитак значења? Непроверени подаци, полуистине и лажи стоје бок уз бок са поузданим чињеницама. Међу њима није успостављена хијерархија, нема оне разлике између битног и небитног какву би могао да нам подари само синтетички поглед на свет. Права култура, закључиће они, нужно подразумева одабир. Али, и са одабиром се може претерати. Каријер и Еко ће нас подсетити на неке мрачне странице историје, на спаљивања библиотека, ломаче књига и уништавање читавог културног наслеђа, не само у давној прошлости већ и у двадесетом веку.

Ипак, највећа врлина ове књиге можда је у томе што не нуди готове одговоре. Она нас на приступачан начин уводи у авантуру људског духа и неосетно побуђује рад наших можданих вијуга. А данас нема ничег потребнијег, закључује уредник у уводном слову.

Овај несвакидашњи омаж класичној папирној књизи отвара *Предговор* Жан-Филипа де Тонака, новинара који својим питањима даје дискретне шлагворте опуштеној и изузетно занимљивој размени мишљења Каријера и Ека о будућности штампане књиге, коју је читава једна цивилизација уздигла на пиједестал - да ли ће је електронска књига напослетку истиснути и тиме уклонити из наших домова и навика? Из искуства дугогодишњих библиофила и пасионираних колекционара старих и ретких књига, истраживача и трагалаца за инкунабулама, проистекло је њихово размишљање о класичној књизи као ненадмашивом савршенству, попут точка.

Култ писане странице, а касније и саме књиге, стар је колико и писмо. Било да се њен проналазак везује за појаву првих кодекса (приближно 2. век наше ере) или за још древније свитке папируса, књига је својеврсна одисеја духа која у себи крије знања и сањарије људског рода још од доба када је постао способан да пише о себи.

Током свог дугог и неретко мучног хода кроз историју, књига се суочавала са разним, често кобним опасностима - цензуром, незнањем, глупошћу, инквизицијом, аутодафеом, немаром, непажњом, пожарима...

Разматрања о књигама које су преживеле ревност њихових уништитеља представљају окосницу ових разговора - да ли су читаве колекције књига, слика, филмова, стрипова и уметничких предмета, ишчезлих у пламену или услед обичног немара, најбољи део огромне заоставштине претходних векова или, можда, најгори? Да ли је сачувано грумење злата или безвредна шљака? Еурипид, Софокле и Есхил сматрају се највећим грчким трагичарима, али их Аристотел у својој *Поетици*, наводећи имена најчувенијих писаца, нигде не спомиње. Да ли је оно што је изгубљено било боље, репрезентативније за грчку драму од онога што је сачувано?

Ово присећање на светле и мрачне тренутке књиге несумњиво ће пробудити носталгију чак и власника е-књига.

Прво поглавље својим насловом *Књига неће умрејти* јасно сугерише суштину и правац ових сјајних разговора о достојанству и ауторитету књиге у којима два врсна интелектуалца уз обиље информација скоковито шетају кроз историју

људске цивилизације - књижевност, филозофију, уметност, филм, стрип, телевизију, закључујући да је „књига попут кашике, чекића, точка или маказа. Када сте их једном измислили, не можете их учинити бољим“.

У наредном поглављу *Нема ничеј нейосијојанијеј од ијрајних носилаца записи* разматрају се карактеристике дискета, касета и CD ROM-ова, којих смо се у међувремену већ одрекли, а од којих се очекивало да ће трајно похранити информације и наша лична сећања. Данас, када се изуми смењују великом брзином, застаревајући за највише двадесет година, тзв. „трајни носиоци записа“ губе своју употребљивост јер се непрестано усавршавају и апарати за њихово ишчитавање. Крхкост савремених носилаца записа потхрањује и податак да још увек можемо да читамо инкунабуле, штампане пре пет векова, док, „са друге стране, више не можемо да читамо, па чак ни да видимо, текст уписан на некој дискети или CD ROM-у, старом једва неколико година - осим ако у подруму нисмо сачували старе рачунаре“.

Кокошкама је требало читав век да науче да прелазе преко друма, али се њихова врста ипак прилагодила новим саобраћајним приликама. Али, човек не располаже тим временом за овладавање технолошким иновацијама које би (или не би) могле да нас одврате од читања књига. Ипак, ма колико савремена, данашња оруђа за ишчитавање су непостојанија од инкунабула које се чудесно опиру зубу времена.

Данашњи USB прикључци и други начини складиштења информација које се потом могу носити са собом у суштини нису изум новог доба. Крајем 18. века аристократе су приликом дужих путовања у малим коферима носиле своје покретне библиотеке, те су у свакој прилици на дохват руке имали тридесетак или четрдесетак књига џепног формата. Те мале, приручне библиотеке се, наравно, нису могле мерити гигабајтовима, али принцип је био исти.

Мада се у свету знања одвија перманентна и све убрзанија револуција, неке техничке новине, као што су књиге, нису се мењале. Како духовито запажа Еко, „могли бисмо ту да додамо и бицикл, па чак и наочаре; да не говоримо о алфаветском писму. Када се једном достигне савршенство, немогуће је ићи даље“.

Да ли је заиста битно *Навести имена свих учесника бијке код Вајерлоа*? У овом поглављу разматра се двојака функција културе, као индивидуалног и колективног памћења – чување извесних података и потискивање у заборав информација од којих немамо користи и „које нам само непотребно оптерећују мозак“. Еко културу сматра „гробљем заувек ишчезлих књига и других објеката“, јер се извесних остатака прошлости прећутно одричемо, дакле и уклањамо их, док се поједини елементи ове културе стављају у неку врсту замрзивача како би се сачували за будућност: „Архиве и библиотеке су ледаре у које похрањујемо памћење, у жељи да културни простор растеретимо читаве те збрке речи, не одричући је се притом. Уколико нам срце то зажели, у будућности ћемо увек моћи тамо да се вратимо.“

Проблем доступности силног обиља разнородних и противречних информација које се без икакве контроле објављују на Интернету разматра се у поглављу *Осветица изойшћених*. Интернет пружа тек грубу информацију, најчешће не примењујући никакву дистинкцију, не наводећи изворе и не распоређујући податке по некој хијерархији. Будући да све културе врше властиту тријажу, говорећи нам шта би требало сачувати, а шта заборавити, Каријер сматра да нам је „потребно, дакле, неко сидриште, или барем неколико поузданих репера, пре него што се отиснемо на узбуркани океан знања“.

У овом занимљивом и поучном дијалогу са прошлошћу Каријер и Еко говоре не само као писци, већ и библиофили који су велики део времена и новца посветили сакупљању ретких и скупоцених књига, вођени специфичном логиком - *Свака данас објављена књига је јосинкунабула*. Говорећи о инкунабулама, свим књигама штампаним од изума штампарије до ноћи 31. децембра 1500. године, и библиофилским раритетима у сопственом власништву, које су на разне необичне начине задобиле додатну вредност, показују да се преко историје књиге може реконструисати историја цивилизације.

Књиге које су по сваку цену хилеле да стигну до нас су примерци појединих књига за којима су Каријер и Еко, из жеље да комплетирају дела неког писца или обогате збирку одређене тематике, трагали са великом упорношћу, минуциозно и детективски. Књиге за чије постојање знамо, али их нико није видео нити прочитао, непозната ремек-дела која ће заувек остати непозната, рукописи непроцењиве вредности, отуђени или похрањени у дубини неке пећине скоро хиљаду година... Неке од њих тврдоглаво су хтеле да опстану, како би нам једног дана искрсле пред очима...

Врло је интересантан став и да *Наше знање о прошлости дујемо крећенима и илујацима, или оспрашћеним пројивницима*, будући да Еко сакупља само књиге које имају везе са погрешним идејама и заблудама, као најбољи доказ да те књиге не могу послужити као неспорна сведочанства, али да, чак и кад лажу, казују нешто о прошлости...

Ништа неће стигнути на њуи њашћини, јер прошлост до нас стиже изви-топерена на све могуће начине, а нарочито када у преношење знања о њој умеша прсте људска глупост. Мада култура воли да памти само своје стваралачке врхунце, занемарујући све оно што јој не служи на част, у овом поглављу изложени су управо такви примери – још једна забавна и необична страница из историје књиге.

Као верни заљубљеници у људску глупост, Каријер и Еко у поглављу *Похвала илујосћии* описују своју заједничку страст према ономе што одсликава људска ограничења и несавршеност. Током вишегодишњег истраживања глупости, помно ишчитавајући искључиво лоше књиге, наилазили су на праве ризнице оваквих наслова у библиотекама, о којима говоре са мноштвом занимљивих и духовитих примера и опаски.

Отежавајући или чинећи неизводљивим неке видове цензуре, Интернет ће несумњиво учинити немогућом *damnatio memoriae*, какву су практиковали стари Римљани. *Damnatio memoriae* састојала се у томе да се, гласањем у Сенату, неко посмртно осуди на мук, на заборав. Његово име се брисало из јавних докумената, уништаване су статуе са његовим ликом, или је, пак, проглашаван несрећним дан његовог рођења. Међутим, понекад долази и до парадокса да дело или човек, осуђени на ћутање, управо услед тог мука на крају успевају да остану упамћени. Са оваквим играма судбине упознаје нас поглавље *Инијерней или damnatio memoriae*.

Међу најстрашнијим цензорима у историји књига, посебно место свакако припада ватри. Случајни пожари или хотимична спаљивања пратила су књигу од самог почетка, те је немогуће набројати све библиотеке које су ишчезле у пламену. Палитељи библиотека из античког доба могли су се надати да ће заувек уништити рукописе који су се у њима налазили. Али, после изума штампарије, тако нешто је постало немогуће, модерне ломаче су обесмишљене, те могу имати само симболичко значење, о чему говори поглавље *Цензура вајром*.

У поглављу *Све оне књиге које нисмо прочићали*, кроз које провејава оптимизам према будућности читања, разматра се одговор на питање – како говорити о књигама које нисмо прочитали. Библиотека се не састоји нужно од књига које

смо прочитали или ћемо их једном прочитати, већ од књига које можемо или бисмо могли да прочитамо – па макар их никада не прочитали.

Књиге на олшару и књиге у „Паклу“ је поглавље о религијама утемељеним на Књизи, у друштвима која су књигу уздигла на својеврстан олтар – јудаизму, хришћанству, исламу, хиндуизму... Такође, књига може бити талисман, али и средство враџбина, док су се, на пример, Инке, у недостатку писма, користиле везицама са чворовима, такозваним кипуима.

Каријер наводи речи једног свог пријатеља који „пореди књиге са топлим крзном. Он осећа да га књиге греју и пружају му заклон. Штите га од грешака, од неизвесности, па и од мраза. Бити окружен свим погледима на свет, свим осећањима, целокупним знањем и свим могућим заблудама, даје вам осећај сигурности и утехе. У окриљу библиотеке никада вам неће бити зима. У сваком случају, бићете заштићени од леденог даха незнања“.

Као важни, истакнути су и амбијент саме библиотеке, распоред књига на полицама, а посебно је занимљиво оно што је речено о „Паклу“ библиотека – месту где се одлажу књиге које су, премда поштеђене спаљивања, склоњене на страну како би се могући читаоци заштитили од њиховог лошег утицаја...

На питање *Шта урадиш са библиотеком после своје смрти?* Каријер и Еко одговарају у закључном поглављу ове несвакидашње књиге чији је наслов уједно и њена главна порука.

„Здушно исказујући поштовање књизи и свим књигама одреда - онима које су нестале, онима које нисмо прочитали и онима које не би ни требало читати“, Жан-Клод Каријер и Умбето Еко показали су како је савремене технологије уопште нису обесмислиле. Књиге се више не пишу искључиво за елиту. Ако су понекад и приморане да се надмећу са другим, све заводљивијим и савршенијим носиоцима записа, оне ипак пружају жилав отпор и доказују како ништа не може да их замени: „Стога, пожелимо добродошлицу таблама за цртање и периферним уређајима за ишчитавање који нам посредством екрана омогућавају приступ универзалној библиотеци, убудуће дигитализованој.“

Књигу *Не надајте се да ћете се решити књига*, која је убрзо доживела и друго српско издање, са француског је превео Миодраг Марковић, а издали су Бранко Кукић и „Градац К“ 2011. године, као 73. наслов у реномираној едицији „Алеф“.

Представљање оба издања организовала је Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ у Чачку 29. марта 2012. године у Уметничкој галерији „Надежда Петровић“, у оквиру програма 49. „Дисовог пролећа“ (Чачак, 9. март-1. јун 2012). О књизи су говорили Милан Влајчић, Сања Домазет и Бранко Кукић, а програм је водила мр Маријана Матовић, библиотекар саветник.

НАТАША ПОПОВИЋ, 1970-

Градска библиотека
„Владислав Петковић Дис“, Чачак

УДК: 012 Ристовић А. (049.32)

82:929 Ристовић А. (049.32)

ЗАУВЕК У ЗАВИЧАЈУ

(Оливера Недељковић, *Светиљка за Александра Ристовића : прилози за библиографију*. – Чачак : Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“, 2012)^[1]

Данас, када се чини да се брже него икада смењују дан и ноћ, дневна и вештачка светлост, постоји оправдана забринутост колико ће уопште важног остати упамћено, а да не оишуйује у заборав и иадне као сенка мимо нас без икаквих последица по своју вредност, баш као када искључимо лампу и утонемо у сан. Одолети неважном и препознати узвишено и надахнуто у мешавини изопштених вредности и пољуљаних друштава, чији смо и сами део, непрекидна је борба *Егиције Завичајна библиографија*, која по 17. пут, у времену помањкања смисла за ред, успорава ток и зауставља се пред садржински важним детаљима живота.

Виши библиотекар Завичајног одељења Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ у Чачку, и сама песник и писац, Оливера Недељковић своје вишегодишње истраживање живота и стваралаштва завичајног књижевника Александра Ристовића (1933-1994) заокружује објављивањем прилога за библиографију, обједињених под насловом *Светиљка за Александра Ристовића*.

Прикупљање библиографских прилога, њихова обрада и систематизација, као и сам начин настанка библиографије, која обухвата период од првих објављених текстова Александра Ристовића до краја 2011. године, приказани су у уводном делу публикације. Све библиографске јединице пописане су *de visu*, према стандардима ISBM(M), ISBD(CP) и ISBD(NBM), комбиновањем алфаветског и хронолошког принципа.

[1] Приказ библиографије *Светиљка за Александра Ристовића* настао је на основу рукописа, а сама публикација је у процесу штампе [прим. ур.].